

JAPONIŠKASIS SODAS alsuoja harmonija ir ramybe

RITA BIELSKĖ

Pasak kraštovaizdžio architektės LAUROS POPKYTĖS-FUKUMOTO, pagrindinis japoniškojo sodo kūrėjų tikslas yra įlieti daugiau gamtos, ramybės ir harmonijos į mūsų aplinką bei kasdienį gyvenimą. Japonijoje praktinius mokslus baigusi Laura šiandien savo žinias ir patirtį pritaiko japoniškuosius sodus kurdamą Lietuvoje.

„Vaikystėje polinkio į meną neturėjau ir dabar nelaikiau savęs meno žmogumi, – prisipažįsta japoniškų sodų kūrėja. – Šių žinių ir įgūdžių įgijau kruopščiai mokymasi ir praktikuodamasi.“ 2003 m. magistro laipsniu baigusi kraštovaizdžio architektūros studijas Klaipėdos universitete, Laura po metų išvyko į Japoniją mokytis japoniškųjų sodų kūrimo ir priežiūros. Ten būsima specialistė mokėsi japoniškųjų sodų įrengimo ir priežiūros pas vieną žymiausių Japonijos sodų meistrų Jasuo Kitajamą. Į Japoniją moteris važinėjo nuolat – paskaičiavus susidarytų apie 5 metus praleista Tekančios Saulės šalyje. Lauros nuomone, japoniškieji sodai – tai žmonių meistriškumo viršūnė, atsidavimas, ryšys su gamta, pagarbos jai išraiška. Tai – tikri meno kūriniai, kuriuose galima pamatyti ir pajusti skirtingų Japonijos kraštovaizdžio ir budizmo religijos bruožų. „Kiek sodo kūrėjas idealizuoja gam-

tą, kaip ją perteikia sumažintu masteliu, kokių užuominų, staigmenų palieka – tai lyg užkoduota žinutė žmogaus sukurtoje aplinkoje. Tai siekia toliau už kiekvieno pasąmonės ribų, – įsitikinusi Laura. – Gera tokiam sode pamąstyti ir tiesiog pabūti.“ Pasak kraštovaizdžio architektės, tai, kas kuriant sodą ir ilgus metus puoselėjant jame suformuojama, veikia žmogų tiesiogiai, nes šiuose kūriniuose susipina gamtos ir žmogaus tarpusavio ryšys, šalies kultūra, tradicijos ir sodų kūrėjų atsidavimas šiam menui. Laurai japoniškųjų sodų kūrimas yra tai, kas vadinama *ikigai*. Šis japoniškas žodis reiškia „buvimo priežastis“ – gyvenimo kryptį ar tikslą.

JAPONIŠKASIS SODAS KLAIPĖDOJE

Sodo Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos kiemelyje projektui japoniškas stilius parinktas pagal Klaipėdos universiteto prof. Petro Grecevičiaus išvalgas.

Vos įžengusi pirmą kartą į būsimos sodo teritoriją, kraštovaizdžio specialistė suprato, kad ši aplinka ypač tinkama japoniškajam sodui, nes vidinis pastato kiemas – stačiakampio formos, uždaras, tad itin tiko jaukiai vietai su gera aura kurti. Tarnybos veikla ypač glaudžiai susijusi su mokyklinio amžiaus vaikų integravimu ugdymo įstaigose, pagalba jų tėvams, susiduriantiems su sunkumais auklėjant vaikus, tad tiek tarnybos darbuotojams psichologams, tiek lankytojams šis sodas turėjo tapti ramybės oaze, tinkančia ir kai kuriems užsiėmimams lauke.

Senų augalų integravimas į sodo erdvę.

Laura sako, kad pirmiausia sodo idėjos pagrindą padiktavo kieme esantys sužėlę seni augalai, medžiai, labai vertingi kuriant naują aplinką. Vienas pagrindinių augalų – svyrantis gluosnis – labai tiko marioms vaizduoti vadinamajame sausajame kraštovaizdyje – *karesansui*, kur vandenį atstoja akmens skalda. Pasak specialistės, po to kiti augalai buvo sugrupuoti: vieni sujungti į salas, kiti tapo menamų marių pakrante. „Brastos takas, vedantis iš tarnybos patalpų į terapinę erdvę, esančią sodo gale, simbolizuoja vidinio palengvėjimo kelią, kuris padeda išeiti iš sunkiai išsprendžiamos būsenos“, – aiškina sodo kūrėja. Pasak Lauros, vėliau ant kieme buvusio betoninio baseino su senojo fontano pamatais sugulė medinės lentos. Iš jų suformuota terasa, leidžianti apžvelgti visą sodą. Po gluosniu stovintis suoliukas kviečia ramiai prisėsti medžio šešėlyje, pasiklausyti lapų šnarėjimo, įsiklausyti į vandens lašėjimą šalia pastatytame akmens inde. Virš sodo praskrendan-

«Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos kiemelio sodas

čios žuvėdros pripildo erdvę gamtos garsų ir sustiprina buvimo šalia vandens pojūtį – atrodo, kad akmens skaldos „marios“ išties ramiai skalauja krantą.

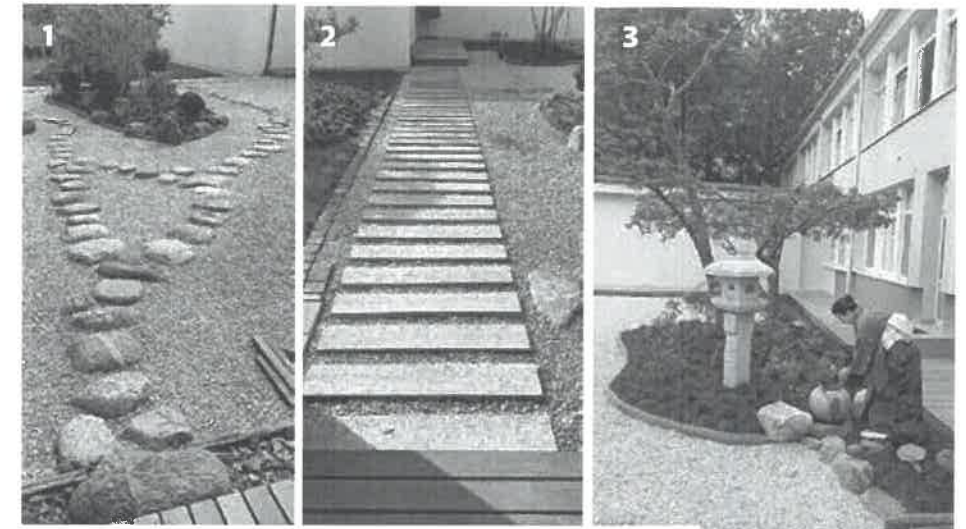
Pastato pasienius juosia terasinių lentų pakyla, leidžianti apeiti sodą ir stebėti jį iš visų pusių. Laura sako, kad tai leidžia kiekvienam iš didelio tarnybos kolektyvo ir gausaus šią įstaigą lankančių vaikų, jaunuolių bei jų tėvų būrio atrasti sau ramią vietą ir pabūti sode. Jo gale esanti erdvė skirta kaniterapijai – toje dalyje plytinčioje vejoje ne tik patogiu užsiimti vaikų terapija su šunimis, bet ir smagu pavaikščioti basomis. Sukūrusi japoniškojo sodo projektą, Laura jį įgyvendino drauge su „Bangos želdinių“ specialistais. Jaukiame vos 5,4 aro ploto kiemelyje pavyko sukurti japoniškojo sodo fragmentus. Prie projekto darbų prisidėjo savanoriai bei pačios tarnybos darbuotojai.

SODO ELEMENTAI

Karesansui – tai vadinamojo sausos kraštovaizdžio sodai, kuriuose nesant vandens sukuriama kalnų ir vandenynų, upių, ežerų, kroklių vaizdai. Specialistės teigimu, karesansui soduose vandens paviršiaus ir bangavimo įspūdis sukuriama pasitelkiant smėlį, akmens skaldą. Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos sodas priskiriamas prie pusiau plokščio karesansui sodo tipo.

Oribe stiliaus akmens žibintą sukūrė klaipėdiečiai skulptoriai Andrius Sasnauskas. Žibinto priekinėje dalyje matomas hieroglifas, reiškiantis apsaugą, iš kitos pusės ant jo vaizduojami lietuvių liaudies mitologijoje apsaugą simbolizuojantys žalčiai. Pasak Lauros, žibintas nurodo kelio kryptį, jis – lyg orientyras kiekvieno stebėtojo kelyje. Šiame sode žibintas pastatytas arčiau tako pradžios ir akmeninio vandens indo *cukubai*, kad apšviestų ir jo vietą. A. Sasnausko kūrinys – ir kitas sodą puošiantis akmeninis vandens indas *čiozubači*. Šie indai skirti kūnui ir sielai apsvaityti. „Bambukiniu samteliu pasėmus vandenį, pirmiausia juo reikėtų nulieta kairį, paskui dešinį delną ir galiausiai, suvilgius burną, su vandens likučiu nulieta samtelio kotą, – dėsto japoniškojo sodo kūrėja. – Taip apsvaityti vidų galima mėgautis sodu su lengvesnėmis mintimis, ritualas suteikia paslapties ir ramybės. Atliekant šiuos veiksmus žmogaus mintys persikelia į sodo aplinką, už jo palikus kasdienius rūpesčius.“

Pakrantės akmenys ir salos. Pasak Lauros, akmenys vaizduoja vandens telkinio pakrantės uolas. Sode yra vėžlio sala: jos

1. Brastos takas, vedantis į terapinę erdvę. 2. Takas. 3. Savo vidaus apvalymas vandeniui

priekyje esantis akmuo primena vėžlio galvą, šoniniai – vėžlio kojas. Sodo kūrėja sako, kad kitoje saloje gluosnio kaimynystėje akmenys sukomponuoti tarsi gervės figūra. Nuo seno vėžlys ir gervė yra laikomi ilgaamžiškumo simboliais japonų mitologijoje – tikima, kad gervė gali gyventi 1 000 metų, o vėžliai – net 10 000 metų.

Bambukinės detalės. „Bambukas yra neatsiejamas japoniškųjų sodų elementas, – teigia Laura. – Jis naudojamas tvoroms, kam nors atriboti, lauko apšvietimui, vandens nutekamiesiems latakams ir kitur. Visi bambuko gaminiai ir konstrukcijos japoniškajai sodų kultūrai suteikia savitumo ir natūralumo.“ Dėl tvirtos šaknų sistemos bambukas Japonijoje laikomas klestėjimo simboliu. Jis taip pat simbolizuoja ilgaamžiškumą, sveikatą, vaisingumą, jėgą, lankstumą, atsparumą, optimizmą.

AUGALAI JAPONIŠKAJAME SODE

Pasak specialistės, japoniškajame sode augalai derinami prie pagrindinės sodo idėjos ir pasirenkami norint perteikti gamtos grožį skirtingais metų laikais. Nors didžiausias plaštakiškųjų klevų grožis atsiskleidžia rudenį, jie, kaip ir visi kiti lapuočiai, kai sprogs, pripildo sodą gaivios pavasarinės žalumos. Šių klevų dekoratyvumas pastebimas ne tik rudenį, vėjo kedunami maži jų lapai suteikia sodui trapumo, laikinumo įspūdį. Juodosios pušys – visžaliai spygliuočiai medžiai, suteikiantys sodui pastovumo ir tvirtumo. Kukmedžiai šiame sode formuojami rutuliškai ir daugiau naudojami sode dėl tvirtos formos bei atsparumo. Azalijos ir rododendrai – vieni pagrindinių pavasarį žydinčių krūmų sode.

Lauros parinkti augalai jos sukurtame sode Klaipėdoje yra vieni dažniausių japoniškuosiuose soduose. Čia taip pat pasodinta visų numylėtinė sakura (dekoratyvinė vyšnia). Nors pavasarį prieš ją visuomet

Japoniškojo sodo kūrėja Laura Popkytė-Fukumoto su darbo apranga

pirmoji sužydi slyva, sakuros žydėjimo grožis abejingų nepalieka.

Pasak Lauros, mokytojo įdiegta nuostata, kad sodai kuriami mažiausiai šimtui metų, visada skatina atlikti darbus nepriekaištingai ir numatyti sodo vaizdą ateityje. „Vis dėlto, kad ir kaip būčiau atsidavusi darbui, šeima yra tai, kas daro laimingą kitą mano asmenybės pusę, – atvirauja pašnekovė. – Mano vyras – japoniškų šaknų turintis perujietis, ilguoju metu gyvenęs Japonijoje, ten iki šiol gyvena dalis jo šeimos. Susipažinome, kai ruošiausi pradėti įrenginėti japoniškuosius sodus jau gimtinėje. Taigi meilė nubloškė į kitą pasaulio pusę.“

Šiuo metu pora gyvena Peru. Laura su trumpintam darbų sezonui vis grįžta į Lietuvą, nors sako, kad, jei tik galėtų, su trumpintų atstumus tarp Peru, Lietuvos ir Japonijos.

Sodo gale esanti erdvė yra skirta kaniterapijai